

NIEUWSBRIEF

Nr 91 - Januari 2024

NIEUWS

VACATURE

Het Algemeen Rijksarchief/CegeSoma lanceren een voltijdse vacature voor een wetenschappelijk onderzoeker (m/v/x) vanaf 1 maart 2024 voor een duur van 15 maanden (verlenging mogelijk), in het kader van het onderzoeksproject CONCILIARE.

► Lees meer

DRIE - EN MEER - VRAGEN AAN ...

Alain Colignon, al vijfendertig jaar bibliothecaris van het CegeSoma, belicht verschillende aspecten van zijn job en vertelt over de evolutie van de bibliotheek.

► Lees meer

AGENDA

DE OORLOGSGESCHIEDENIS VAN DE NMBS

Nico Wouters stelt zijn werk voor op drie verschillende plaatsen : in

Gent op woensdag 21 februari (van 19.00 tot 21.00u), in Mechelen op zondag 25 februari (14.00u) en eind maart een Ontmoeting Publieksgeschiedenis in de Senaat. Over die laatste afspraak volgt later meer info.

ARCHIEVEN & KOUDE OORLOG

Op vrijdag 15 maart 2024 organiseren het CegeSoma en de KULeuven in het kader van het project FED-tWIN BELCOWAR, een studienamiddag over de economische aspecten van de Koude Oorlog. U kunt zich nu al inschrijven.

► [Lees meer](#)

ONDERZOEK

EHRI-BEURS CONNY KRISTEL

Gesprek met Solange Manche over haar onderzoek naar de geschiedenis van Tjil Uilenspiegel, een middeleeuws personage dat tijdens de Tweede Wereldoorlog geïnstrumentaliseerd werd door de Vlaamse en Nederlandse collaboratiebewegingen.

► [Lees meer](#)

Vacature - Project Conciliare

Het Rijksarchief/CegeSoma werft aan:

Een voltijds wetenschappelijk medewerker (m/v/x) voor een periode van 15 maanden (verlengbaar) voor het onderzoeksproject CONCILIARE dat wordt gevoerd bij het CegeSoma. De gewenste datum van indiensttreding is 1 maart 2024.

Het project CONCILIARE bestudeert de veranderingen in de perceptie van koloniaal cultureel erfgoed in vier belangrijke domeinen: schoolboeken, de openbare ruimte, musea en de culturele consumptie van producten en tradities. Voor elk van deze domeinen zal worden nagegaan hoe ze evolueerden en hoe verschillende groepen ze in tijd en ruimte hebben gepercipieerd. Doelstelling van het project is om bij te dragen tot het tot stand brengen van nieuwe vertrouwensrelaties in de samenleving en bij de betrokken groepen. Het Cegesoma/Rijksarchief zit in werkgroep 2, die vraagstukken rond de openbare ruimte bestudeert. Deze groep analyseert het betwiste koloniaal cultureel erfgoed in de openbare ruimte van grote en middelgrote Europese steden (België, Italië en Portugal).

Voor meer informatie over het project, de functiebeschrijving, het gezochte profiel, de arbeidsvoorwaarden en de selectieprocedure kan u [het vacaturebericht downloaden](#).

Ander nieuws

[DRIE EN MEER VRAGEN AAN ... Alain Colignon,](#)

[EHRI- Conny Kristel-fellowship voor Solange Manche](#)

[Dag van de Nieuwste Geschiedenis 2024. In de marge van de geschiedenis: actueel onderzoek, debatten, uitdagingen](#)

[Nieuwe projectfinanciering voor European Holocaust Research Infrastructure \(EHRI\)](#)

[Het archief van sterreporter Alain de Prelle de la Nippe in het CegeSoma](#)

[Nieuwe inventaris!](#)

[Bezetting en dagelijks leven: een nieuw bronnenportaal over de Tweede Wereldoorlog](#)

[Twee nieuwe inventarissen! 'Les Invalides Prévoyants' en 'De Kinderen van het Vaderland'](#)

[Home](#) » [News](#) » DRIE EN MEER VRAGEN AAN ... Alain Colignon,

DRIE EN MEER VRAGEN AAN ... Alain Colignon,

bibliothecaris van het CegeSoma

Alain Colignon is al meer dan vijfendertig jaar bibliothecaris van het CegeSoma. Door zijn passie voor geschiedenis heeft hij alles over alles gelezen, of toch bijna. Het is trouwens dikwijls efficiënter om hem te raadplegen in plaats van Wikipedia. U zult dan ook wel begrijpen dat we bij hem onmogelijk het principe van onze 'drie vragen aan'-rubriek konden respecteren ... alvast bedankt voor uw begrip!

Hoe is je carrière verlopen? Waarom koos je voor een studie geschiedenis?

Ik ben in 1981 als historicus afgestudeerd aan de universiteit van Luik. Mijn thesis ging over de wereld van de oud-strijders in de provincie Luik. Waarom ik voor geschiedenis koos ? Heel eenvoudig, omdat ik graag luisterde naar de verhalen van oudere mensen, vooral van mijn grootmoeder. Zij was afkomstig uit een klein dorp in de streek van Hannuit en vertelde over haar jeugd voor 1914. Geschiedenis is voor mij altijd een toevluchtsoord geweest, want ik voelde me niet zo gelukkig in de maatschappij in de jaren '70 en '80, ook nu niet trouwens met de almaar groeiende technocratie, de afnemende aandacht voor het menselijke en de toenemende druk op het werk. Eerst was het mijn bedoeling geschiedenisleraar in het middelbaar onderwijs te worden. Maar in die tijd viel het niet mee om werk te vinden in het onderwijs. Ik heb dus eerst gewerkt in het provinciaal psychiatrisch instituut van Lierneux, dat zijn 100-jarig jubileum vierde. Ik was aangetrokken om de geschiedenis van het instituut te schrijven, een tentoonstelling op te zetten en een studie te maken over de sociale geneeskunde in de provincie Luik. Mijn aggregatie heeft maar 15 dagen gediend, toen ik leraar moraal in Visé was. En dan kwam ik op 1 februari 1989 in dienst van het Centrum onder directeur Jean Vanwelkenhuysen.

Wat waren je bezigheden in het CegeSoma?

In het begin deed ik een beetje van alles: occasionele brieven beantwoorden, Belgische brochures selecteren en klasseren, ... Pas in 1991 werd ik bibliothecaris in samenwerking met Kathleen Vandenberghe en Hilde Keppens.

In die functie kies ik de boeken die ik interessant vind, ik werk mee aan seminaries, studiedagen, colloquia. Ik heb in vrij belangrijke mate meegewerkt aan de reeks '*Jours de guerre*' van de RTBF Charleroi, waarvoor ik veel bijdragen heb geschreven. Ik was ook betrokken bij specifieke producties van het Centrum, meer bepaald naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van de bevrijding. Dirk Martin en ik hebben toen een analyse gemaakt van de semiotische inhoud van die herdenkingen. Ik heb meegewerkt aan enkele losstaande werken, zoals '*Hitler, Haider: même combat?*' met Emmanuel Debruyne, en later '*Le rexisme, un pré-poujadisme*', ...

Ik heb ook deelgenomen aan conferenties voor genootschappen voor lokale geschiedenis en andere verenigingen. Verder heb ik met Fabrice Maerten en Mélanie Bost meegewerkt aan de reeks '*Villes en guerre*' van de '*Editions La*

Renaissance du Livre'. In de maand maart zou er bij '*Aparté*' trouwens een nieuw boek in samenwerking met Mélanie Bost moeten verschijnen. Sinds 6 of 7 jaar verzorg ik ook de antwoorden aan 'vaste' of occasionele correspondenten met vragen over de twee wereldoorlogen. Ik fungeer een beetje als tussenpersoon tussen de onderzoekers en belangstellenden, vooral sinds de integratie van het Centrum in het Algemeen Rijksarchief. Steeds meer mensen zijn geïnteresseerd in de belevenissen van hun familieleden.

Hoe ga je te werk bij het uitbouwen van de bibliotheek van het CegeSoma ?

In het begin wou de bibliotheek zich niet in het vaarwater van het Legermuseum begeven en had dus (zeer) weinig belangstelling voor 'militaria', voor de militaire geschiedenis stricto sensu. Het eigene aan ons Centrum was de studie van de impact van het fenomeen 'oorlog' op de burgermaatschappij in België en onze buurlanden. Vanaf 1997 heeft ons chronologisch bereik zich uitgebreid. We beperkten ons niet langer tot de periode 1930-1950. We keerden terug naar het concept van 'de dertigjarige oorlog'. Ik heb dus, altijd vanuit de insteek 'impact van de oorlog op de burgermaatschappij', alles verzameld over de culturele, politieke, sociaaleconomische geschiedenis, de mentaliteitsgeschiedenis, de geschiedenis van de collectieve voorstellingen, maar nu voor de periode 1914-1950. In 2005 werd beslist om heel de korte 20ste eeuw te omvatten, van 1914, het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, tot 1991, het uiteenvallen van de Sovjet-Unie en het Oostblok. Dan zijn we ons beginnen interesseren voor de weerslag van de politieke radicaliteit, van de oorlog op de cultuur, de kunst, het collectieve bewustzijn, maar ook voor de slachtingen, etnische zuiveringen, de moord op de Joden, genocides enz. ...

Ik heb heel wat bibliografieën en catalogi van uitgeverijen doorploegd om werken op te sporen die ons zouden kunnen interesseren. Tussen 1993 en 2015 beschikten we over een aanzienlijk budget voor aanwinsten. Daarna werden de budgetten verminderd, zoals in alle federale wetenschappelijke instellingen.

Ik vul de collecties ook aan dank zij de collega's-specialisten die me titels suggereren. Ik 'recupereer' ook werken uit het antiquariaat, waar ik persoonlijk graag in rondneus, dat is mijn pekelzonde ... of ik bezoek grote boekhandels. Ik pluis dus deels de gespecialiseerde bibliografieën uit en en ga deels af op mijn 'buikgevoel', dat me natuurlijk kan misleiden. Als ik twijfel, probeer ik via de computer een of meer kritische recensies over het bewuste werk te vinden. Ik selecteer erg strikt gelet op het kleinere budget. De bibliotheek telt nu meer dan 80.000 werken (de brochures niet meegerekend). Daarvan zijn 70% aankopen, 30 % legaten of schenkingen. Jammer genoeg krijgen we dikwijls boeken die we al hebben. In ons bibliotheek tellen we nu 35% werken in het Frans, minstens 30 % werken in het Engels, 20% werken in het Nederlands (Vlaanderen en Nederland). De rest zijn werken in het Duits, Spaans en Italiaans. De werken in het Engels en Duits zijn spijtig genoeg veel duurder en bijgevolg selecteer ik die nog strenger omwille van het beperkte budget.

Welke lacunes zitten er in de bibliotheek van het CegeSoma ?

Er zijn nog lacunes op het vlak van bepaalde wetenschappelijke en universitaire werken uit de periode voor het Centrum bestond. De bibliotheek van het Centrum is samen met het Centrum zelf ontstaan in 1969. Bij het begin kreeg de bibliotheek een fonds boeken uit het Algemeen Rijksarchief. Het ging om een relict van het Belgisch Museum van de Wereldoorlog (het embryo van een onderzoekscentrum voor de twee wereldoorlogen), in 1944-1945 opgezet door een professor van de *ULB*, Suzanne Tassier. Zij was begonnen boeken te verzamelen, maar het project werd afgebroken. We hebben dan een tweede fonds boeken ontvangen, ook van het Algemeen Rijksarchief. Dat bestond uit werken van collaborerende uitgeverijen die na de oorlog in beslag waren genomen door verzetsbewegingen of door de juridische overheden van de Belgische staat en die na onderzoek voor de processen aan het Algemeen Rijksarchief waren toevertrouwd. Toen ik bibliothecaris van het CegeSoma werd, waren er ongeveer 13.000 titels.

Een tiental jaren geleden schatte men nog dat er in alle grote internationale talen plus het Nederlands en het Italiaans zo'n 300.000

De oorlogsgeschiedenis van de NMBS

Boekvoorstelling

Wereldoorlog II [Conferentie](#)

Welke rol speelde de NMBS in de deportaties van de joden, politiek gevangenen en dwangarbeiders tijdens de Tweede Wereldoorlog? Welke vormen nam de samenwerking met de Duitsers aan? Wat waren de marges om te protesteren en welke rol speelde het toenemende verzet?

Dat was de vraagstelling van de onderzoeksopdracht die het CegeSoma (Rijksarchief) in 2022 kreeg van de Senaat en van vice-Eerste minister en minister van Mobiliteit Georges Gilkinet. Nog geen twee jaar later, op 8 december 2023, stelde historicus Nico Wouters (CegeSoma-Rijksarchief en UGent) het lijvige onderzoeksrapport voor aan de senatoren. De studie werd gepubliceerd als boek *Bezet bedrijf: de oorlogsgeschiedenis van de NMBS*.

Op woensdag 21 februari stelt Nico Wouters zijn boek voor in Gent en gaat hij in gesprek met senaatvoorzitter Stephanie D'Hose en historici Dimitri Roden, Marie-Gabrielle Verbergt en Koen Aerts. Samen plaatsen ze het onderzoek in een ruimer perspectief, bespreken ze de implicaties van historisch onderzoek in politieke opdracht, en discussiëren ze over de omgang van de Belgische samenleving met het oorlogsverleden en het verzet.

Programma:

- 18.30u: Onthaal
- 19.00u: Welkom door Gita Deneckere, decaan van de faculteit Letteren en Wijsbegeerte
- 19.10u: Voorstelling boek door Nico Wouters
- 19.30u: Panelgesprek met:
 - Stephanie D'Hose, voorzitter van de Senaat
 - Dimitri Roden, historicus UGent en CegeSoma
 - Marie-Gabrielle Verbergt, onderzoeker UGent
 - Nico Wouters, auteur en directeur van CegeSoma
 - Koen Aerts, historicus en vakdidacticus UGent, moderator

21/02/2024 - 18:30 – 21:00

Wanneer? Woensdag 21 februari 2024 van 19.00 tot 21.00u.

Waar? [De Krook](#) (Blauwe Vogelzaal, verdieping -1)

Hoe deelnemen? Deelname is gratis voor OSGG-leden en studenten en bedraagt 5 euro voor anderen. **Inschrijven is verplicht vóór 18 februari** via osgg@ugent.be.

Een samenwerking van het OSGG, het [Instituut voor Publieksgeschiedenis](#) en de [vakgroep Geschiedenis](#) van de UGent.

Hoofdtal (Hoofdtalen)

Nederlands

© **CegeSoma** | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11

Archiefonderzoek naar de economische aspecten van de Koude Oorlog

BELCOWAR Studienamiddag

Koude Oorlog [Studiedag](#)

Op vrijdag 15 maart 2024 organiseren het Rijksarchief (CegeSoma) en de KU Leuven een studienamiddag over de economische aspecten van de Koude Oorlog. Dit kadert in het FED-tWIN project BELCOWAR. In het eerste gedeelte van de namiddag wordt gefocust op een aantal voorlopige resultaten van het lopende onderzoek in onder meer de archieven van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken. In het tweede gedeelte komen verschillende methodologische aspecten aan bod die verband houden met de verhouding tussen archiefonderzoek en politiek-economisch onderzoek. Afsluitend volgt nog een panelgesprek tussen archivariissen en onderzoekers onder leiding van Bart Kerremans (KULeuven)

Na inschrijving ontvangt u het programma en begin februari staat het ook online. De (gratis) inschrijvingen zijn vanaf nu geopend.

Inschrijven kan bij isabelle.ponteville@arch.be

15/03/2024 - 13:00 – 17:45

Hoofdtal (Hoofdtalen)

Nederlands

Engels

Frans

EHRI- Conny Kristel-fellowship voor Solange Manche

Solange Manche kreeg een Conny Kristel-fellowship van EHRI om januari in de collecties van het CegeSoma te werken. We hadden een kort interview over haar onderzoeksproject en haar bevindingen.

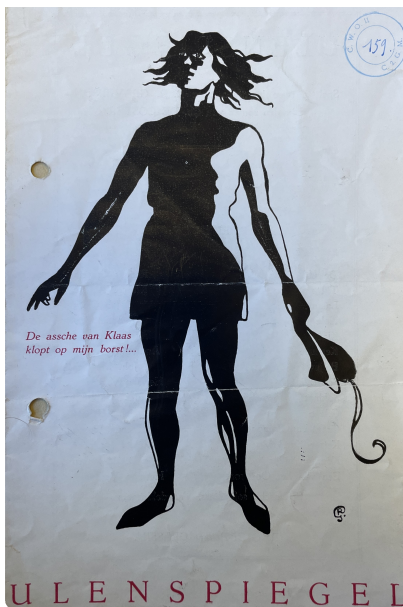
Zou u uzelf kort kunnen voorstellen?

Ik heb onlangs mijn proefschrift in de Franse hedendaagse filosofie afgerond aan de Universiteit van Cambridge, en momenteel ben ik docent aan de École Normale Supérieure in Parijs. In mijn proefschrift probeer ik uit te leggen op welke manier en in welke mate de financialisering van de economie het subject beïnvloedt, waar ik zowel het individu als het subject in filosofische zin onder versta. Als mensen het over financialisering hebben, hebben ze de neiging om de periode aan te duiden die begon rond het midden van de jaren zeventig en die wordt gekenmerkt door een verandering in het kapitalisme: vanaf dat moment werden de winsten niet langer primair voortgebracht uit de productie van goederen, maar werden ze steeds vaker in de financiële wereld gerealiseerd. Ik merkte dat deze periode samenviel met een verschuiving in de geschiedenis van het Franse denken. Terwijl het denken over ontologie en werkelijkheid door de spanningen in de Koude Oorlog en de schaduw van de Tweede Wereldoorlog opzij was gezet, zijn hedendaagse Franse filosofen opnieuw geïnteresseerd in het verband tussen wetenschap, antropologie en de economie. Het is deze nieuwe benadering, meer specifiek die van Catherine Malabou, Bernard Stiegler en Frédéric Lordon, die ik gebruik om te begrijpen hoe financiën de temporaliteiten van ons leven beïnvloeden.

Waar gaat uw onderzoek als EHRI-fellow over en waarom precies dit onderwerp?

Mijn promotieonderzoek lijkt misschien heel ver verwijderd van het werk dat ik nu als EHRI -fellow doe. Maar breder gezien gaat mijn onderzoek na hoe geschiedenis, politiek en economie de manier beïnvloeden waarop we over onszelf denken en hoe dat op zijn beurt de wereld waarin we leven vormgeeft. Met het voorbeeld dat ik eerder gaf, over de schaduw van de Tweede Wereldoorlog, refereer ik meer in het bijzonder aan de vergelijking die werd gemaakt tussen de grote verhalen waar filosofen om bekend stonden, en het totalitarisme. Dit veronderstelt dat het denken de geschiedenis drijft, terwijl ik denk dat het eerder andersom is. Met een achtergrond in literaire studies en beeldende kunst werd ik getroffen door de ingewikkelde geschiedenis van de Germaanse middeleeuwse schelmenfiguur Tijl Uilenspiegel en hoe de mythe over het hele politieke spectrum in België werd geïnstrumentaliseerd. In 1867 schreef Charles De Coster een roman waarin Tijl werd afgebeeld als een vrijheidsstrijder tegen de Spaanse overheersing. Terwijl de middeleeuwse Tijl een eerder subversieve schelm is die zowel communisten als liberalen aanspreekt, was het De Costers meer traditioneel heroïsche karakter dat paste bij het anti-Bourgondisme van verschillende nationaal-socialistische bewegingen in Vlaanderen. Wies Moens, medeoprichter van de fascistische beweging Verdinaso, schreef liedjes over de nar die werden gezongen door de paramilitaire groepen van Verdinaso. Op dezelfde manier werd Tijl gebruikt om te rekruteren voor de SS en verschijnt hij regelmatig in fascistische jeugdtijdschriften om het oorlogsmoreel op te krikken. In 1998 schreef Marnix Beyen een uitgebreide studie over Uilenspiegel. De meeste studies richten zich, net als die van Beyen, op de figuur in Vlaanderen. Ook al zijn de levendige culturele toe-eigeningen van Tijl in de eerste plaats Vlaams, er is ook reden om aan te nemen dat Uilenspiegel mogelijk een Nederlands naleven heeft gehad na de fusie van het Verdinaso met de Nederlandse Nationaal Socialistische Beweging (NSB) in 1940. Dit zou ook zijn hedendaagse heropleving kunnen verklaren in Nederlandse neofascistische jongerenorganisaties. Het is de geschiedenis van deze Belgisch-Nederlandse connectie die ik nu onderzoek als EHRI fellow, bij het CegeSoma in Brussel en het NIOD in Amsterdam. Naast deze specifieke transnationale connectie ben ik ook geïnteresseerd in hoe de toe-eigening van Tijl past in de herstructurering van de culturele productie na de bezetting. Dit is een onderwerp waar ik meer bekend mee ben in het geval van Nederland, maar mijn archiefonderzoek brengt al overeenkomsten aan het licht tussen Nederlandse en Vlaamse fascistische organisaties in termen van hun visie op de institutionalisering en controle van de artistieke productie.

Met welke bronnen en collecties heeft u al gewerkt?

Brochure van het toneelstuk Ulenpiegel onder leiding van Renaat Grassin, seizoen 1942-43. Ref. AA155 (DeVlag)

opleiding tot historicus te hebben gevolgd, ben ik nog steeds aan het uitzoeken hoe en waar materiaal wordt gearhiveerd. In dat opzicht was het van onschatbare waarde om met Dirk Luyten te hebben samengewerkt, en ik kijk ernaar uit om dit voorjaar terug te komen om nieuw materiaal te raadplegen.

Heeft u tot nu toe bijzondere vondsten gedaan?

Ik weet nog niet zeker of mijn bevindingen een belangrijke aanvulling zullen zijn op het werk van Marnix Beyen. Ik kan me voorstellen dat dit duidelijker zal worden in mijn vergelijkende benadering. Voordat ik naar Brussel kwam, hoopte ik echt een Tjil-toneelstuk tegen te komen dat door Beyen werd genoemd, maar dat hij niet had kunnen vinden. Dit zou gedetailleerdere vergelijkingen van de verschillende voorstellingen mogelijk hebben gemaakt. Ik kwam nog andere documenten tegen die mijn interesse wekten, met name een toespraak van Gentse arts en professor Frans Daels over de zogenaamde "Toulouse professoren", een groep professoren uit Gent die naar Frankrijk vluchtten met de bedoeling een instituut op te richten van Belgische vluchtelingen aldaar. Deze plannen kwamen nooit van de grond toen Pétain aan de macht kwam. De meesten van hen keerden terug naar België, een terugkeer die Daels in zijn toespraak ten zeerste afkeurt. Ik ben opgegroeid in het zuidwesten van Frankrijk, maar had nog nooit gehoord van de rol die Toulouse voor België speelde in de Tweede Wereldoorlog. Ik kan me voorstellen dat een artikel van groot belang zou zijn voor mensen in die regio.

Ander nieuws

[Vacature - Project Conciliare](#)

[DRIE EN MEER VRAGEN AAN ... Alain Colignon,](#)

[Dag van de Nieuwste Geschiedenis 2024. In de marge van de geschiedenis: actueel onderzoek, debatten, uitdagingen](#)

[Nieuwe projectfinanciering voor European Holocaust Research Infrastructure \(EHRI\)](#)

[Het archief van sterreporter Alain de Prelle de la Nieppe in het CegeSoma](#)

[Nieuwe inventaris!](#)

[Bezetting en dagelijks leven: een nieuw bronnenportaal over de Tweede Wereldoorlog](#)

[Twee nieuwe inventarissen! 'Les Invalides Prévoyants' en 'De Kinderen van het Vaderland'](#)